

บทสรุป

จากการวิจัยมโนทัศน์สตรีนิยมในนวนิยายเรื่อง *ซี เคม ทู สเตย์* (1943) ของ ซีโมน เดอ โบอัวร์, *เดอะ เบล จาร์* (1963) ของ ซิลเวีย พลาธ, *วาย อีส แดร์ ซอลต์ อิน เดอะ ซี?* (1977) ของ บริกิตเทอะ ชไวเกอร์ และเรื่อง *ลำเนาป่า* (1984) ของ คิเรมอร์ อุณห์รูป ได้สะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์ของผู้หญิงในนวนิยายโดยจะได้แบ่งออกเป็นหัวข้อดังนี้คือ "ความเป็นตัวตนแห่งสตรี" "นางฟ้าในบ้าน" และ "ความเป็นจริงที่แท้ในวรรณกรรมสตรี"

ในทฤษฎีที่ว่าด้วย "ความเป็นตัวตนแห่งสตรี" ผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อย่อยออกเป็น 3 หัวข้อ คือ หัวข้อแรกเป็นเรื่องชื่อตัว-ชื่อสกุล หัวข้อที่สองคือเรื่องบุคลิกภาพที่ได้รับจากครอบครัวและจากสังคมภายนอก และหัวข้อสุดท้ายคือเรื่องสถานภาพการเป็นภรรยาและมารดา กับสถานภาพทางอาชีพ นวนิยายทั้ง 4 เรื่องให้ความสำคัญกับชื่อตัว-ชื่อสกุลในฐานะที่แสดงให้เห็นถึงความไม่มีตัวตนของผู้หญิงในสถานภาพการเป็นภรรยาและมารดาเป็นสำคัญ สำหรับด้านบุคลิกภาพผู้ประพันธ์ให้ความสนใจบุคลิกภาพที่ได้รับจากการกล่อมเกลாதงสังคมมากกว่า เพราะในที่สุดสังคมย่อมมีอิทธิพลต่อคนในครอบครัวอีกทอดหนึ่ง

จากการวิเคราะห์นวนิยายทั้ง 4 เรื่อง แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเรื่องชื่อตัว-ชื่อสกุลดังกรณีที่ตัวละครเอกหญิงได้รับการเรียกชื่อหรือได้รับการมองจากคนอื่นโดยผ่านบิดาและสามี ดังเช่นในนวนิยายเรื่อง *วาย อีส แดร์ ซอลต์ อิน เดอะ ซี?* ตัวละครเอกหญิงในวัยเด็กจะมีชีวิตผูกติดกับการเป็นลูกสาวของหมอบ หลังจากแต่งงานก็ได้รับการเรียกชื่อในนามคุณนายวิศวกรจึงเท่ากับว่าเธอไม่ได้มีชีวิตในฐานะที่เป็นตนเองแต่เป็นสถานภาพที่ผูกติดอยู่กับผู้อื่น ในขณะที่นวนิยายเรื่อง *ซี เคม ทู สเตย์* และ *ลำเนาป่า* ตัวละครเอกหญิงเลือกใช้ชีวิตคู่ที่เป็นอิสระต่อกันโดยไม่ยึดถือข้อกฎหมายเป็นสำคัญ แต่สังคมแวดล้อมไม่ยอมรับแนวคิดดังกล่าวของตัวละครดังที่ตัวละครลำเนา ใน *ลำเนาป่า* ไม่สามารถต้านทานค่านิยมของสังคมที่ให้ความสำคัญกับพิธีแต่งงานและการจดทะเบียนสมรสได้จึงเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ลำเนาตัดสินใจแยกทางกับตัวละครชาย ส่วนเรื่อง *เดอะ เบล จาร์* ได้กล่าวถึงสถานภาพการเป็นภรรยาและมารดาที่ไม่ได้รับความสนใจจากสามีและบุตรไม่ว่าจะเป็นตัวละครมิสซิลกรีนวูดและมิสซิลลิวาร์ดที่ต้องยอมรับบทบาทการเป็นภรรยาที่เสียสละและอุทิศชีวิตให้กับการสนับสนุนสามีทุกๆ ด้าน

ขณะเดียวกันครอบครัวและสังคมภายนอกมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมบุคลิกภาพของตัวละครจะเห็นได้จากทัศนคติและค่านิยมของสังคมเกี่ยวกับการเป็นผู้หญิง เช่น ก่อนแต่งงานต้อง

รักษาพรหมจรรย์เพื่อสามีในอนาคต ขณะที่ผู้ชายไม่ต้องคิดและทำเช่นนั้น ส่งผลให้ตัวละครเอกหญิงเช่นเอสเธอร์ จากเรื่อง *เดอะ เบล จาร์* มองเห็นความไม่เท่าเทียมกันของผู้หญิงและผู้ชายและมองเห็นสภาพชีวิตหลังแต่งงานว่าผู้หญิงต้องกลายเป็นแม่บ้านและเลี้ยงดูลูกมากกว่าจะได้มีโอกาสทำงานที่ตนรัก ทำให้เธอไม่ต้องการแต่งงาน นอกจากนี้ค่านิยมในเรื่องพิธีแต่งงานเป็นไปเพื่อรักษาชื่อเสียงในวงสังคม ซึ่งจะพบได้จากเรื่อง *วาย อีส แดร์ ซอลต์ อิน เดอะ ซี?* และ *ลำเนาป่า* โดยเรื่องแรก ตัวละครเอกหญิงได้รับการอบรมเลี้ยงดูให้เชื่อฟังพ่อแม่จึงไม่ขัดขืนเรื่องการแต่งงานกับผู้ชายที่พ่อแม่สนับสนุนเพราะเห็นว่าเป็นชายหนุ่มที่มีอนาคตไกล เธอจึงต้องดำเนินชีวิตตามขนบประเพณีทุกอย่าง ซึ่งต่างจากลำเนา ตัวละครในเรื่องหลังที่ได้รับการเลี้ยงดูจากครอบครัวให้เลือกตัดสินใจทุกอย่างด้วยตนเอง เธอจึงปฏิเสธที่จะถูกกักขังอยู่ในค่านิยมบางเรื่องที่มีมองว่าเป็นเรื่องจอมปลอม

สถานภาพการเป็นภรรยาของตัวละครหญิงแต่ละเรื่องแสดงให้เห็นว่าสังคมมีค่านิยมที่เป็นมาตรฐานสองชั้นในเรื่องเพศ ได้แก่ ค่านิยมที่ยกย่องให้เพศชายเหนือกว่าเพศหญิง และมีสิทธิแสวงหาความสุขทางเพศโดยไม่ได้รับการตำหนิจากสังคมมากนัก มาตรฐานสองชั้นที่สังคมภายนอกสร้างขึ้นให้กับความเป็นภรรยาและมารดาในเรื่องที่ส่งผลต่อสถานะของพวกเธอ เช่นในเรื่อง *เดอะ เบล จาร์* และ *วาย อีส แดร์ ซอลต์ อิน เดอะ ซี?* ตัวละครเอกหญิงทั้ง 2 เรื่องได้รับผลกระทบจากมาตรฐานดังกล่าวทำให้สับสนและขาดความมั่นใจในการเลือกดำเนินชีวิตเพราะเธอทั้งสองต้องการใช้ชีวิตในรูปแบบของการเป็นผู้หญิงที่ดีและได้ประกอบอาชีพที่ตนเองรักไปพร้อมกัน แต่ในเรื่อง *ลำเนาป่า* และ *ซี เคม ทู สเตย์* ตัวละครเอกหญิงทั้งสองมีโอกาสได้เลือกทำงานที่ตนเองรักและมีโอกาสใช้ชีวิตในฐานะผู้หญิงที่ดีที่สังคมกำหนด ฉะนั้นในสถานภาพการเป็นภรรยาที่ดีเธอจึงต้องรับหน้าที่ดูแลสามีและให้ความสำคัญกับหน้าที่การงานของเขาเสมือนเป็นงานผลัดที่สองที่ต้องรับผิดชอบ ในทางกลับกันฝ่ายชายให้ความใส่ใจในหน้าที่การงานของตนเองมากกว่าจะให้ความสำคัญในหน้าที่การงานของฝ่ายหญิง

ส่วนสถานภาพการเป็นแม่ พบว่าในนวนิยายเรื่อง *วาย อีส แดร์ ซอลต์ อิน เดอะ ซี?* และเรื่อง *เดอะ เบล จาร์* มีการสะท้อนภาพความเป็นแม่อย่างเด่นชัดเห็นได้จากตัวละครแสดงบทบาทของแม่ที่อุทิศชีวิตให้กับสามีและลูกในขณะที่ตนเองไม่หลงเหลือความเป็นตัวของตัวเองและหลังการสูญเสียสามี แม่ยังอุทิศชีวิตเพื่อครอบครัวมากขึ้นกว่าเดิม ภาพความเป็นแม่เหล่านี้ได้ส่งผลกระทบทางอ้อมให้กับลูกสาวในการเลือกระหว่างงานที่ตนเองรักกับงานเพื่อคนที่ตัวเองรัก เพราะดูเหมือนการเป็นผู้หญิงที่ดีคือการไม่มีโอกาสได้ทำในสิ่งที่ตนปรารถนาเพราะชีวิตได้อุทิศแล้วเพื่อคนอื่นนั่นเอง

สถานภาพทางอาชีพของสตรีค่อนข้างเด่นชัดเพราะผู้หญิงได้รับการศึกษาและออกมาทำงานนอกบ้านมากขึ้น ตัวละครเอกหญิงในนวนิยาย 3 เรื่องมีโอกาสในการเลือกประกอบอาชีพมากกว่าที่จะพึ่งพาผู้เป็นสามี ยกเว้นเรื่อง วาย ฮีส แคร่ ซอลต์ อิน เดอะ ซี? ที่ต้องรับอาชีพเป็นแม่บ้านอย่างที่ไม่สามารถปฏิเสธได้ แต่ตัวละครมีความคิดที่ต้องการทำงานพึ่งตนเองเพื่อมีชีวิตที่เป็นอิสระ

นวนิยายทั้ง 4 เรื่องมีลักษณะอัตชีวประวัติเทียบเคียงได้กับชีวิตของผู้ประพันธ์กล่าวคือในเรื่อง ซี เคม พู สเตย์, เดอะ เบล จาร์ และ วาย ฮีส แคร่ ซอลต์ อิน เดอะ ซี? ยกเว้นเรื่อง ล่าเนาป่า ที่เป็นประสบการณ์ส่วนตัวที่ผู้ประพันธ์ได้สัมผัสกับธรรมชาติและนำมาใช้เป็นฉากของเรื่อง แต่เหตุการณ์ในเรื่อง ล่าเนาป่า มิได้ตรงตามชีวิตของผู้ประพันธ์ แต่ผู้ประพันธ์มีมโนทัศน์และรูปแบบการดำเนินชีวิตเป็นไปในแนวทางเดียวกับตัวละคร

ประสบการณ์แห่งสตรีประกอบด้วย ความสัมพันธ์ทางเพศ การกดขี่ทางเพศ อารมณ์ความรู้สึก ประเด็นแรกคือความสัมพันธ์ทางเพศเป็นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคนสองคนโดยอาจจะเป็นเพศชายกับเพศหญิง หรือ เพศหญิงกับเพศหญิง จะให้ความสำคัญกับผลของความสัมพันธ์เหล่านั้นว่าเป็นไปในลักษณะใด เป็นความสัมพันธ์ที่ประสบผลสำเร็จหรือความล้มเหลว ประเด็นที่สองคือ การกดขี่ทางเพศเป็นลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างเพศในเชิงลบมักเป็นไปในลักษณะที่ผู้ชายกดขี่ทางเพศหรือเป็นความได้เปรียบของผู้ชายที่มีต่อผู้หญิง ประเด็นที่สามคือ อารมณ์ความรู้สึกเป็นความรู้สึกของสตรีที่มีต่อเพศตรงข้าม ทั้งที่เป็นความรู้สึกในเชิงบวกและความรู้สึกในเชิงลบและรวมไปถึงความรู้สึกที่มีให้เพื่อนร่วมโลก สรุปได้ว่าประสบการณ์แห่งสตรีในนวนิยายทั้ง 4 เรื่องเป็นประสบการณ์ร่วมระหว่างกันในฐานะที่เป็นสตรี โดยแสดงให้เห็นสถานภาพของผู้หญิงที่ยังด้อยกว่าผู้ชายและประสบการณ์ที่ฝ่ายชายยากจะรับรู้และเข้าใจในอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับตัวละครเอกหญิง

จากการศึกษาวิเคราะห์และเปรียบเทียบนวนิยาย 4 เรื่อง ทำให้พบมโนทัศน์สตรีนิยมคือการแสดงให้เห็นความเป็นตัวตนของสตรีซึ่งถือเป็นสถานภาพของสตรีซึ่งยังคงด้อยกว่าชายทั้งในรูปแบบการใช้ชีวิตในทางส่วนตัวคือในสถานภาพการเป็นภรรยาและมารดา และในรูปแบบการเลือกดำเนินชีวิตด้วยการทำงานนอกบ้าน ทศนคติของสังคมยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของสตรีรวมทั้งสังคมยังมีทัศนคติเรื่องการทำงานของผู้หญิงทำให้เกิดความแตกต่างด้านการจ้างงานระหว่างผู้ชายกับผู้หญิงซึ่งส่งผลให้สตรีไม่ได้รับความเท่าเทียมทางสังคมดังเช่นในเรื่อง เดอะ เบล จาร์ นอกจากนี้มโนทัศน์สตรีนิยมเรื่องการแข่งขันโดยใช้เพศเป็นเกณฑ์พบว่าตัวละครสตรีทั้ง 4 เรื่องยัง

ต้องรับบทบาทดั้งเดิมควบคู่ไปกับบทบาททางอาชีพที่เธอเลือกด้วย ในหัวข้อของความเป็นจริงที่แท้ ในวรรณกรรมสตรีพบว่าประสบการณ์แห่งสตรีเป็นประสบการณ์ร่วมกันของสตรีทั้ง 4 ชาติ เช่น ประสบการณ์เรื่องการกดขี่ทางเพศเช่น การข่มขืนในเรื่อง *เดอะ เบล จาร์*, การไม่สามารถปฏิเสธความต้องการมีเพศสัมพันธ์ของผู้เป็นสามีจากเรื่อง *วาย อีส แดร์ ซอลด์ อิน เดอะ ซี?*

โดยภาพรวมจะเห็นลักษณะมโนทัศน์สตรีนิยมตามแนวสตรีนิยมหัวรุนแรง (radical feminism) ที่เห็นว่าการกดขี่ทางเพศเป็นรากเหง้าของการเอาเปรียบทางชนชั้นและเชื้อชาติ¹ ในนวนิยายตะวันตกทั้ง 3 เรื่องได้แก่ *เรื่อง ซี เคม ทู สเตย์, เดอะ เบล จาร์* และ *วาย อีส แดร์ ซอลด์ อิน เดอะ ซี?* ในขณะที่ผู้วิจัยได้พบลักษณะมโนทัศน์สตรีนิยมที่เป็นไปในลักษณะประนีประนอมในนวนิยายของดิเรมอร์ อุณห์รูป อย่างไรก็ตามในตอนท้ายของเรื่องความพยายามของตัวละครเอกหญิงในเรื่อง *ลำเนาป่า* ที่จะประสานความเป็นตัวตนที่แท้จริงของตนเองกับบทบาทที่สังคมคาดหวังต่อตัวสตรีไม่ได้รับความสำเร็จ ทำให้ตัวละครตัดสินใจเลือกทางเดินในลักษณะที่เป็นสตรีนิยมหัวรุนแรง

ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยเห็นว่าควรจะได้ศึกษามโนทัศน์สตรีนิยมในนวนิยายเรื่องอื่นหรือได้ศึกษาจากงานเขียนของผู้ประพันธ์ท่านอื่น นอกจากนี้เราอาจศึกษานวนิยายทั้ง 4 เรื่องนี้ตามแนวทางการวิจารณ์ในลักษณะอื่นได้เช่น การศึกษาตัวละครเอกหญิงตามแนวคิดวิเคราะห์ เป็นต้น

¹ศิริรัตน์ ทวีเลิศนิธิ, การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมสตรีของเยอรมันกับไทย (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538), หน้า 73.